

תַּשְׁמָע

By special order to friends of TASHMA www.tashma.net

פרפראות הרב משה קליין

"ונתת אותו על עבודת אהל מועד"
"למדת שנצטוו למנותם בתחילת נדבת המשכן אחר מעשה העגל"..."(רש"י).
בתחילת פרשת "כי תשא" רמזים למעשה העגל המופיע בהמשך.
"איש כפר נפשו" סופי תיבות שור. "עשרים גרה השקל", מדוע מצינת התורה את ערכו של השקל, מכאן רמז במילה גרה על מעשה העגל, שהוא מעלה גרה. שקל בגימט' 430 מחצית של שקל 215 בתוספת שלוש אותיות ש.ק.ל = 218 שוויו של שקל 20 גרה מחצית השקל 10 גרה, גרה + 10 = 218.
"ונתנו איש כפר נפשו" איש כפר (עם הכולל) 613 כמנין תרי"ג מצוות.
"ונתנו איש כפר" ע"י קיום תרי"ג מצוות זה יהיה להם כופר נפשם. (משב"א)

"זה יתנו"
זה בגימט' י"ב, המפקד הראשון של בני - החל בהיותם י"ב שבטים וע"כ זה יתנו אל ליבם.
"הראה לו כמין מטבע של אש ומשקלה מחצית השקל ואומר לו כזה יתנו" (רש"י) על דרך המוסר, כאשר מתבקש אדם לתרום לצדקה מטבע האדם שמתחוללים בקרבן מחלוקת (אש) בין היצרים היצר הרע (השחור) והיצר הטוב (הלבן).
וע"כ מטבע (טבע האדם) של (שחור ולבן) איש (מחלוקת) מחצית (האדם חצוי בין שני יצרים) ה-שקל (בגימט' נפש רמז לנשמה) (משב"א)

"זה יתנו כל העובר על הפקודים מחצית השקל"
"הראה לו כמין מטבע של אש ואומר לו כזה יתנו" (רש"י) אומר הרבי מקוצק: "אם הנתינה לא תהא סתם מטבע, אלא באש ובהתלהבות, אז זה יהיה כופר נפש".

ואפשר להוסיף "אמר לו כזה יתנו" כזה בגימט' לב דהיינו בהתלהבות ומכל הלב. קידומה של כל אות מהמילה שקל תתקבל המילה תרם (שורש של תרומה). השורש של תרומה צריכה לבוא מה-לב (כזה יתנו).
סיכום כל כסף הפקודים ע"פ מנין בני ישראל של שש מאות ושלש אלף חמש מאות וחמישים מכן עשרים שנה ומעלה היה שלוש מאות ואחד אלף שבע מאות וחמישים שקלים שהם מחצית השקל למנין הכללי. שוויו של שקל עשרים גרה.

ולכאורה היה ראוי להיות עשרים וארבעה שהרי שקל שווה לארבעה וזוים וזו שווה ל-חמש מעה הוסיפו לו שתות והעלהו ל-שש מעה.
וסכום זה נרמז במילה "זה יתנו", שהם 12 בגימט' ומחצית מעשרים וארבעה גרה הינם (זי) 12 השווים למחצית השקל.

בסיכום הכללי מציינת התורה שנאספו "מאת ככר ואלף ושבע מאות וחמשה ושבעים שקל".
"מאת ככר" בגימט' 681 ונוסף לזה היתרה בסך 1775 (שקל) ובצדוף סך האותיות "מאת ככר ואלף ושבע מאות וחמשה ושבעים שקל בשקל" (36) בסיכום כולל = 2492.
"בקע לגלגלת מחצית השקל בשקל הקדש" בגימט' = 2492. (משב"א)

פרשה מפורשת הרב דוד שרעבי

(ל"א ב') ראה קראתי בשם בצלאל בן אורי בן חור למטה יהודה,
הקב"ה קרא לבצלאל ומילא אותו רוח חכמה כדי שיעשה את הכלים של המשכן:
כתוב במדרש:

מה עשה הקב"ה? הביא למשה רבינו את הספר של אדם הראשון והראה לו את כל הדורות שעתידיים לעמוד מבראשית ועד תחיית המתים, דור דור והמלכים שלו, דור דור והנביאים שלו, ואמר הקב"ה למשה שכל אחד ואחד כבר הכנתי אותו מברית העולם! וגם בצלאל

מאותה השעה הכנתי אותו, וזה מה שכתוב בפסוק שלנו - ראה קראתי בשם בצלאל.
וצריך להבין, מה אין לאדם בחירה? אם הקב"ה הכין את כולם מברית העולם אז משמע שאין בחירה כי כל אחד כבר קבעו לו מה הוא יעשה בעתיד?

הביאור הוא כזה: נכון שהקב"ה כבר קובע מי יהיה מלך, ומי יהיה נביא, ומי יהיה כהן, אבל זה דומה לאדם שנולד עם תכונות

מזל טוב!
למשפחת אילן ממועב היו
על הולדת הבן
תוכי לגדלו בשמחה ונחת ואנרך ימים

מזל טוב!
למשפחת מאיר פרץ היו
על הולדת הנכד
ולר ישראל פרץ היו
על הולדת הבן
תוכי לגדלו בשמחה ונחת ואנרך ימים

מזל טוב!
למשפחת יוסי כדורי היו
על הולדת הנכדה
תוכי לגדלה בשמחה ונחת ואנרך ימים

משפט שלמה הרב שלמה כהן

המקרה:

שימי כור היה בעיצומה של עבודת הקודש שלו לקיים את מצוות עד דלא ידע למהדרין מן המהדרין על פי כל הדעות.
הוא היה לבוש בתחפושת של חייל אנגלי עם כובע בארסקין וחליפה אדומה. הוא התגאה בפני רוני חברו, שהיה בתחפושת של ארנבת, שהוא יודע גם לשחות כמו חייל אנגלי, ויכול לשחות כוס של בירה (תוצרת הר שמואל) בזמן שהוא עומד על הראש!

הוריד את שעון הזהב שלו, נתן אותו לרוני ואמר לו שאם הוא לא יצליח, השעון שלו! רוני לקח את השעון, והכוס המבוקשת הוגשה לשימי. אולם שימי מידענו, לא רק שלא הצליח לעמוד על הראש, אלא גם על רגליו בקושי הצליח, ובעל הבית אסף אותו מתחת לשולחן יחד עם כל השיריים בסוף הערב.
הלילה התעורר באמצע הלילה בחדר מדרגות של בניין לא ידוע, ולתדהמתו גם ללא שעון הזהב שלו. למחרת ערך שימי כמה מלפונים לברר

מה היו התרחשויות הערב, ומדוע שעון הזהב שלו איננו. כשהתברר לו מה שקרה עימו כליל אמש, הוא התקשר לרוני לבקש את שעונו בחזרה, אך לתמיהתו הרבה, רוני סרב בטענה

רוני לא התרשם מהצהרותיו של שימי, וזה עצמו גרם לו לרצות עוד יותר להוכיח שהוא יכול. הוא דפק על השולחן לפני כל הנוכחים,

של צייר, אדם שאין לו את חוש הציור הוא לא יהיה צייר טוב, כך גם בדברים אלו, נכון שהקב"ה יקבע שפלוני יהיה מלך אבל

הוא יכול להיות משה רבינו והוא יכול להיות בלעם הרשע! גם כהן, האדם נולד כהן אבל

היו הרבה כהנים בזמן בית שני שהיו רשעים וכל שנה מתו! אדם יכול לקבל איזה ייעוד בעולם אבל הבחירה היא בידו איך להשתמש

בתכונות שהוא קיבל אם לטוב ואם לרע! כך גם בצלאל כיון שהוא היה צדיק הוא זכה באמת להשתמש בייעוד שלו לטובה.

לכל אדם יש את המתנה הפרטית שלו השאלה היא רק איך הוא משתמש בה!!

נביא דוגמא משתי אנשים שהקב"ה היה איתם אבל כל אחד השתמש עם הברכה לכיוון אחר לגמרי:

כתוב בישמעאל (בראשית כ"א כ') **"ויהי אלהים את הנער ויגדל וישב במדבר ויהי רבה קשת"**, ורואים שבישמעאל כתוב **"ויהי אלהים את הנער"** רק שהוא השתמש בזה להיות רבה קשת (יורה חיצים, צלף טוב), אבל ביוסף כתוב **"ויהי ה' את יוסף"** והשתמש בזה לעליה ולכך כתוב **"ויהי איש מצליח!!"**

זה גם ביאור הפסוק ביחזקאל ט"ז שכתוב: **"ואעבור עליך ואראך מתבוססת בדמיך ואומר לך בדמיך חיי ואומר לך בדמיך חיי"**, ונראה שהפסוק בא לתת ציווי שאף שיש מעלה של שני דמים אלו, דם מילה ודם פסח, בכל זאת הציווי הוא **"בדמיך חיי"** שצריך שיהא השימוש בזכויות הדמים לטובה ולעליה.

ואוסף עוד כמה מקורות לעיין בהם בענין המושג של **"זמן"**, שהקב"ה יודע מה יהיה ובכל זאת יש לאדם בחירה:

במושג של **"זמן"** מצינו שנהיה אנו מוגבלים בו, אבל הקב"ה אין הוא במגבלת זמן ועל כן אפשר שיהיה מקום במגבלת זמן ובכל זאת הקב"ה יהיה הזמן כלפיו **"כהיה הוה ויהיה"** הכל בענין אחד, ונעייין, כתוב בתהלים (קל"ט ט"ז) **"גלמי ראו עיניך ועל ספרך כלם יכתבו ימים יצרו ולו אחד בהם"**, וביאר רש"י, גלמי ראו עיניך, מאז בראת את העולם ראו עיניך את כל גולמי הדורות הבאים, כל מעשה האדם הכל גלויים לפניך

זה לא אומר כלום כי הוא יכול להיות מלך צדיק והוא יכול להיות מלך רשע! יש אדם שקבעו שיהיה לו איזה ייעוד של נביא, אבל

"אלפא וזוי", אינו חייב, שכאן הוא הגזים בהתחייבות ולא גמר בדעתו להתחייב, וחשב בליבו שלא יקרה כזה דבר, והוא תלוי בו!

לכן, במקרה שלנו נראה היה שהתחייבותו של שימי היא אסמכתא. אבל שם בסעיף י"א מבואר שאם אחד נותן עירבון לחברו, ומתנה שאם הוא יחזור מהמקח או העסקה חברו ייקח את העירבון, ואם לא, יחזיר לו, אין בזה אסמכתא. וצריך להבין למה, כי יש כאן הגזמה בתנאי של **"אם"**, שתלויה במתחייב! אלא הטעם הוא שכאן זה שונה, כי הוא כבר נתן לו את העירבון ואינו צריך לתת לו אותו אם חוזר בו, אלא למחול לו על מה שכבר תחת ידו, ובוה אין חסרון של גמירות דעת, והראיה שהוא כבר נתן, והוציא מרשותו את הדבר שהתחייב לתת. וכך נפסק בשו"ע. ואע"פ שהרמ"א מביא שיש חולקין, שגם במקרה כזה יש אסמכתא, מבאר הנוב"י (מוכא בפ"ת שם ס"ק י"ד) שייכול המוחזק לומר, **"קים לי"** כדעת הרמב"ם (שהוא דעת השו"ע). ולכן רוני שהחזיק בשעון הזהב של שימי יכול למעון קים לי כרמב"ם, ואין כאן אסמכתא כי את השעון כבר נתת לי, וזכיתי!

ועכשיו, שלמדנו שאין כאן אסמכתא צריך לדון בטענתו של שימי שהיה שיכור. מבואר בחו"מ סימן רל"ה סעיף כ"ב, שהשיכור מקחו מקח וממכרו מכר, ומתנותיו מתקיימות, ואם הגיע לשכרותו של לומ', והוא עושה ואינו יודע מה הוא עושה, אין במעשיו דבר והרי הוא כשומה (שאינו מקחו מקח). ולכן אם אפשר להוכיח שהגיע שי לשכרותו של לומ', ההתחייבות שלו בטלה.

אבל רוני טוען ששימי לא היה כ"כ שיכור כך שלא ידע מה הוא עושה, ושימי ניסה להשיג עדים לשכרותו בזמן ההתערבות אבל לא מצא, כי כולם היו שיכורים ולא זכרו בדיוק מה היה ולא יכלו להעיד, וכאן חזרנו לכלל הגדול בדיני ממונות של המוציא מחברו עליו הראיה.

ושימי, הרוצה להוציא את שעונו מידי רוני, עליו להוכיח שהיה כל כך שיכור עד שלא ידע מה הוא עושה, ואם אינו יכול להוכיח כן, הוא מפסיד!

משפט שלמה - המשך

"שעסקה זו עסקה", וכיון ששימי לא הצליח לעמוד על הרגליו וכמובן שלא על הראש, השעון שייך לו.

הטענות:

שימי כור טוען שהוא היה שיכור בזמן שהוא התערב עם רוני ולכן ההסכם בטל ומבוטל, ויתרה מזו, אפילו אם הוא לא היה שיכור, יש כאן **"אסמכתא"** ולכן על רוני להחזיר לו את שעונו.

רוני טוען שנכון ששימי היה קצת שיכור, אבל לא עד כדי כך שהוא לא ידע מה הוא עושה, ולכן יש לקיים את ההסכם, וכיון ששימי לא הצליח אפילו לעמוד על הרגליו, השעון שלו על פי הדין.

פסק הדין:

אי אפשר לחייב את רוני להחזיר את השעון (אבל נו! תהיה מנמש !).

הסבר:

יש כאן שתי שאלות לדיון:

א. אם יש אסמכתא בהתערבות בין שימי לרוני.
ב. אם אין כאן אסמכתא, האם טענת שימי שהוא היה שיכור קבילה.

תשובות:

מבואר בחו"מ סימן ר"ז שכל תנאי המותנה ב"אם", שאם יהיה כך או לא יהיה כך אני אקנה לך, הוה אסמכתא ואינו קונה, ומטעם שאמרינן שכיון שהוא לא הקנה לו עכשיו אלא אמר ש"אם יהיה כך" הוא יקנה לו (כמו במקרה של התערבות, שאם אני אצליח לשתות כוס בירה כשאני עומד על הראש, אני אתן לך שעון זהב) המתחייב לא גמר בדעתו להתחייב באמת, ולכן אין הקניין תקף והוא לא חייב במה שהתחייב. ומבוארים כמה חילוקים בדיני אסמכתא כרמ"א שם בסעיף י"ג, שכאשר תלוי הדבר במתחייב אם הוא יעשה כן או לא, אם הוא הגזים בדבריו- הוה אסמכתא, אבל אם הוא לא הגזים- אינו אסמכתא והוא חייב במה שהתנה. דוגמא לכך מובאת בגמרא ב"מ דף ק"ד, מעשה בארים (השוכר שדה מחברו והתנה שניתן לו אחוים של התוצרת ולא כסף) שהתנה שאם לא יעבוד את השדה, הוא ישלם לבעל השדה לפי אומדן סביר של התפוקה בשדה. אע"פ שהוא אסמכתא, כיון שלא הגזים בהתחייבות הוא חייב. אבל אם התנה שאם לא יעבוד הוא ייתן לו

כאילו יוצרו כבר, כאילו שזה כבר קרה!! ואלו הם פלאי מפעלות אלהים ומשפט גבורתו שעתידות גלויים לפניו מרם תבאנה וכן הוא אומר (ירמיה א') במרם אצרך בכטן וגו'.

ברמב"ם (הלכות תשובה פרק ה' הלכה ה') כתב: שמא תאמר והלא הקב"ה יודע כל מה שיהיה וקודם שיהיה ידע שזה יהיה צדיק או רשע או לא ידע, אם ידע שהוא יהיה צדיק אי אפשר שלא יהיה צדיק ואם תאמר שידע שיהיה צדיק ואפשר שיהיה רשע הרי לא ידע הדבר על בוריו? דע שתשובת שאלה זו ארוכה מארץ מדינה ורחבה מני ים וכמה עיקרים גדולים והררים רמים תלויים בה, אבל צריך אתה לידע ולהבין בדבר זה שאני אומר, כשם שאין כח באדם להשיג ולמצוא אמתת הבורא שנאמר "כי לא יראני האדם וחי" אין כח באדם להשיג ולמצוא דעתו של בורא, הוא שהנביא אמר "כי לא מחשבותי מחשבותיכם ולא דרכיכם דרכי", וכיון שכן הוא אין בנו כח לידע היאך ידע הקב"ה כל הברואים והמעשים **אבל נדע בלא ספק שמעשה האדם ביד האדם ואין הקב"ה מושכו ולא נזר עליו לעשות כך, ולא מפני קבלת הדת בלבד נודע דבר זה אלא בראיות ברורות מדברי החכמה**, ומפני זה נאמר בנבואה שדנים את האדם על מעשיו כפי מעשיו אם טוב ואם רע, וזה הוא העיקר שכל דברי הנבואה תלויין בו.

ודברים אלו שכתב הרמב"ם שהוא יתעלה שמו ודעתו אחד ואין דעתו של אדם יכולה להשיג דבר זה על בוריו, וכשם שאין כח באדם להשיג ולמצוא אמתת הבורא שנאמר כי לא יראני האדם וחי אין כח באדם להשיג ולמצוא

דעתו של בורא, ביאר זאת עוד הרמב"ם על ענין אחר (בפירוש המשניות למסכת סנהדרין בהקדמתו לפרק חלק), וכך כותב הרמב"ם: הוי יודע כי כמו שלא ישיג הסומא עין הצבעים, ואין החרש משיג שמע הקולות, ולא הסרים תאות המושגל, כן לא ישיגו הגופות התענוגים הנפשיות וכמו שהדגים אינם יודעים יסוד האש לפי שהיותם ביסוד המים שהם הפכו וכו', וכן בעוד חיבורים ביאר הרמב"ם ענין זה.

וגם בפסוקים יש מתקשים ואביא אחד, כתוב (בבראשית פרק כ"ב פסוק י"ב), "ויאמר אל תשלח ירך אל הנער ואל תעש לו מאומה כי עתה ידעתי כי ירא אלהים אתה ולא חשכת את בנך את יחידך ממני", וכתב שם הכלי יקר הנה בענין ידיעת ה' כל דבר מרם היותו

ושישאר האדם על בחירתו נבוכו רבים בחקירה זו ורוב החוקרים יצאו ללקוט ולא מצאו דרך מספיק להיתר ספק זה כי נראין מכחישים זה את זה והוא דרוש עמוק מי ימצאנו ועליו פירש הרמב"ם אמרו רבותינו זכרנם לברכה הכל צפוי והרשות נתונה כי אף על

פי שהכל צפוי לפניו יתברך בכל זאת "הרשות נתונה לאדם ונשאר על בחירתו".

וכבר ביארתי למעלה את עומק הפירוש בכל זה שאדם יש לו בחירה!! **והנה** נסתר מעיני הברואים קץ הגלות, ונסתם מיעקב אבינו לאומרו לבניו, והטעם בזה כי כל צרה אשר אדם יודע מתי קיצה, הרי שאינה צרה ולא ידמה בעיניו אלא כימים מועטים, ומשל לאדם הנמצא בדוחק ועוני, הנה שכל צערו מפני שאין רואה ויודע סוף לסבלו, אמנם אם יאמרו לו כי בעוד שנה יקבל אלף אלפי דינרים הרי לא ירגיש מאום מסבלו ולא יתבונן בו, כן בענין הגלות, שנגזר על ישראל להיות בגלות ועל כן אין נגלה הקץ כי אם נגלה הקץ שאין הגלות גזירת גלות כלל, ובכל זאת רואים שהקב"ה הוא עמנו בגלות כמפורש בפסוקים ובמדרש, וזה פלא שהרי הקב"ה יודע קץ הגלות ואם כן מפני מה תהיה השכינה בצער הגלות כיון שיודע הקב"ה הקץ ורואה שמחת בניו שאחר כך?! אלא מבואר ונגלה יכולת הבורא אף בדברים המונבלים, היינו להיות בצער בניו צער גלות אף שיודע קץ הגלות, והוא מן השלימות הברורה של בורא יחיד כל יכול, ונראה זה שביקש דוד המלך ע"ה בפסוק הנזכר, שאמר אף שגלמי ראו עיניך ואתה יודע כל מעשינו והטוב של אחר כך, בכל זאת תדון את הרשעים להאבידם עתה כמו בכני האדם אשר נסתם מעיניהם הקץ ומבקשים ישועה בזמן צרה, כן שיראה הקב"ה צרתו של עכשיו כביכול כנסתר ממנו הקץ אף שגלוי וידוע הטובה שלבסוף.

ומדברים אלו נשמע עוד לבאר הכתוב (בשמות פרק ג' פסוק י"ג) "ויאמר משה אל האלהים הנה אנכי בא אל בני ישראל ואמרת להם אלהי אבותיכם שלחני אליכם ואמרו לי מה שמו מה אמר אלהם, ויאמר אלהים אל משה אהיה אשר אהיה ויאמר כה תאמר לבני ישראל אהיה שלחני אליכם", וכתב רש"י אהיה אשר אהיה, אהיה עמם בצרה זו אשר אהיה עמם בשעבוד שאר מלכויות, אמר לפניו רבוננו של עולם מה אני מוכיר להם צרה אחרת דיים בצרה זו, אמר לו יפה אמרת כה תאמר וגו', ונראה שזה עיקר הגדולה שהקב"ה כל יכול ואפילו להיות "אהיה" עכשיו עמם בצרתם, ויסברו האנשים שהמיוחד והגדולה בשמו יתברך אשר הוא היה הוה ויהיה, יסברו שעיקר הריבוי וגדולה הוא ב"היה ויהיה", אמנם לדברינו יבואר שגדולה עוד במה שהקב"ה הוא "הוה", שהאין סוף ברוך הוא בורא הגבלה, וביכולתו אף להיות בהנהגה של "הוה" שהוא לכאורה לשון הגבלה של זמן. (וזה שכתוב בכתבי האר"י ז"ל בעץ חיים שהשתלשלות העולמות היו בזמנים שונים ומאוחרים זה אחר זה, ובסוף הדברים כתב שא"א להרחיב ולבאר על איך כמה ומתי).

תודה רבה על מצוה גדולה לכל מי שתרים עבור משלוחי מנות לילדים יתומים!!

בתמונה: חלק קטן מהילדים ששימחתם ביום פורים

שואלים ודורשים בהלכות פסח

ללמוד הלכות פסח קודם פסח, מקור החיוב: נקדים תחילה, כתוב בגמרא (מגילה דף ט עמוד א) משה תיקן להם לישראל שיהיו שואלין ודורשין בענינו של יום, הלכות פסח בפסח, הלכות עצרת בעצרת, והלכות חג בחג, זאת אומרת שיש חיוב בכל חג ללמוד את הלכותיו בתוך ימי החג עצמו, הגמרא מביאה עוד שבפורים שחל בשבת שואלים ודורשים בהלכות פורים, ומסביר רשי - שואלים ודורשים - היינו שדורשים ברכים כדי שיבינו כל הציבור, נמצא שגם בפסח הביאור של שואלין ודורשין הוא שצריך לדרוש ברכים את הלכות הפסח בתוך ימי הפסח.

אמנם בגמרא (פסחים דף ו עמוד א) לכאורה כתוב עוד דין - שואלין ודורשין בהלכות הפסח קודם הפסח שלשים יום, וכאן מבואר לא רק שצריך לעסוק ברכים בהלכות פסח בתוך ימי הפסח, אלא גם קודם לפסח, וכמה? שלושים יום, עוד מדוקדק שבהלכה זו של לימוד ההלכות קודם החג כתוב רק את פסח, ולא כתוב גם על סוכות ושבועות כמו שראינו בגמרא הקודמת המדברת על לימוד בתוך ימי החג עצמו (וגמרא זו שבפסחים יש גם בבכורות דף נח, ובראש השנה דף ז, ובסנהדרין דף יב).

בכל הגמרות יש עוד שינוי בין הלשונות, בחלק מהמקומות כתוב שואלין ודורשין, ובחלק כתוב רק שואלין, האם יש חילוק בין הלשון שואלין ודורשין, ולבין מקום שכתוב רק שואלין? בפשטות אין חילוק כי כאמור בחלק מהגמרות כתוב שואלין ודורשין, ובחלק מהגמרות כתוב רק שואלין, אפילו שגמרות אלה מדברות על ההלכה שצריך ללמוד קודם הפסח, וכך גם משמע מהלשון של הגמרא (סנהדרין דף יב) אמר ליה רבא לרב נחמן מכרי מפוריא לפיסחא תלתין יומין הוו ומפוריא דרשינן בהלכות הפסח דתניא שואלין בהלכות הפסח קודם לפסח שלשים יום, רואים שכגמרא מביאה את הדין של שואלין, ומפרשת שדורשין, הרי שבשני הדברים הכוונה היא אחת.

העיונים והמחלוקות: מכל דברי הגמרות נבין שיש כמה נושאים לעיון,

א. כיון שראינו שיש חיוב ללמוד גם בחג וגם קודם החג, האם שני החיובים האלה דומים או האם הם שונים.

ב. האם הדין שצריך ללמוד קודם החג נאמר רק בפסח או בכל החגים.

ג. מהו סוג הלימוד שצריך ללמוד והיכן: ברכים, ביחיד, פלפול, הלכות.

מה הביאור של שואלין קודם הפסח: אחר שראינו את הגמרות נגיש אל דברי הראשונים והפוסקים, מלבד החיוב ללמוד בתוך ימי החג עצמו, רוב הראשונים לומדים לגבי הדין שצריך ללמוד קודם החגים, ששואלין ודורשין זה דבר אחד, ושצריך לדרוש לכל הציבור וגם ללמוד בפרטות את

הלכות של החגים קודם החגים שלשים יום (השאלות, רשי, תוספות, הלכות גדולות, הרוקח, העיטור, האור זרוע, הסוד, והשולחן ערוך), אמנם יש אומרים (בית יוסף) שהחיוב ללמוד קודם החגים שלשים יום זה רק בפסח (אחר שראינו את הגמרות אנו מבינים מהיכן המקור לזה), ויש אומרים (הגאון מוילנא) שבפסח וסוכות שלשים יום אבל לפני שבועות מספיק ללמוד מיום א בסיון.

אבל הרן והרשבא למדו באופן אחר, הם למדו שנכון שבחגים עצמם צריך ללמוד את הלכות כל חג בזמנו, אבל קודם החג אין חיוב ללמוד את הלכות החג, ומה שכתוב בגמרא שואלין בהלכות שלשים יום קודם הם מבארים שאם בא תלמיד תוך שלשים יום שקודם החגים ושואל בענין הלכות החג, לו עונים תחילה כי הוא נחשב כאדם ששואל כענין, ולכן הרן והרשבא גורסים בגמרא שואלין, ולא גורסים דורשין (כעת מובן גם מה שנתבאר לעיל האם יש חילוק אם כתוב רק שואלין, או שכתוב שואלין ודורשין, אמנם הקשו עליהם מהגמרא בסנהדרין ששם משמע שהשואלין היינו שדורשין).

תלמוד ירושלמי, ותוספתא: בירושלמי (פסחים פרק א הלכה א) וכן בתוספתא (מגילה) כתוב: שואלין בהלכות פסח בפסח הלכות עצרת בעצרת הלכות חג בחג, בבית ועד שואלין קודם שלשים יום, רואים שהירושלמי מחלק וכותב שני דינים נפרדים, א. שלומדים בימי החגים עצמם את ההלכות. ב. שבבית הועד לומדים גם קודם החגים, שלשים יום.

מה זה בית הועד? בפשטות משמע שבמקום שנאספים כולם ללמוד יחד זה נקרא בית הועד, אבל יש שני סוגים של מקום שנאספים, יש בית מדרש שאנשים יושבים שם ללמוד כל אחד בנפרד או עם חברותא, ויש בית מדרש שיושבים ללמוד כולם יחד, גם בשלומדים כולם יחד יש שני סוגים, יש ישיבות שכולם לומדים את אותו המסכת אך כל אחד לומד את המסכת בנפרד או עם חברותא, ויש בית מדרש שכולם שומעים שיעור מאדם אחד, או דרשה, וגם כזה יש שני סוגים, יש שכולם שומעים שיעור כללי בבית המדרש מהראש ישיבה אך השיעור הוא על מה שהם למדו כל אחד בנפרד לפני כן, ויש שיעור או דרשה שכולם נאספו רק בשביל שיעור זה והוא כל הלימוד.

אם בבית הועד צריך לשאול בהלכות הפסח שלשים יום קודם, אם כן צריך לעיין האם כל הישיבות צריכות ללמוד פסחים לפני פסח? ואם נאמר שלא כי כל אחד לומד לבד אז מה נאמר על השיעורים שבישיבה? ואם נאמר שלא כי השיעור הוא על מה שכבא נלמד באופן נפרד, אם כן האם זה נאמר על כל מקום שנאספים לדרוש ברכים שזה חייב להיות בהלכות פסח, האם דרשה שאחר קבלת שבת בבית הכנסת חייבת להיות בענין הלכות הפסח?

המשנה ברורה: המשנה ברורה כתב שעכשיו נוהגים לדרוש בשבת הגדול בהלכות פסח, אבל אם יהיה הדרשה רק בפלפול או דרוש בעלמא אין יוצאין כזה ידי חובתו! ונתקשיתי מה הביאור שאין יוצא בזה ידי חובה? איזה חובה? הרי זה רק מנהג לדרוש בשבת הגדול ואם אדם דרש בהלכות פסח שבת קודם, ובשבת הגדול הוא דרש בדבר אחר האם שייך לומר שלא יצא ידי חובה? הרי זה לא שייך כלל לחובה, אלא רק מנהג לעשות זאת בשבת הגדול! יכולים להיות כזה כמה צדדים, או שתוך שלשים יום חייבת להיות לפחות דרשה אחת (בית הועד) בהלכות החג, ולכן אמרו שאם לא דרש כלל ובא לקיים את ההלכה בשבת הגדול ולדרוש בהלכות החג, ואמר רק פלפול, לא יצא ידי חובה. או אפשר לבאר באופן אחר, שבכל בית ועד, דהיינו בכל דרשה שאנשים נאספים שם במיוחד בשביל זה, תוך שלושים יום שקודם החג חייב לדרב בהלכות החג, ואם לא דיבר בהלכות החג אלא דברים אחרים או פלפול, לא יצא ידי חובה ולא רק בשבת הגדול.

להלכה: נראה לומר שתוך שלשים יום שקודם החג אם נאספים האנשים במיוחד כדי לשמוע דרשה, הדרשה חייבת להיות בהלכות החג, ואין הלימוד בישיבות או השיעור הכללי שבישיבה בכלל החיוב הזה, ונראה שגם הדרשה שאחר קבלת שבת אינו בכלל זה כי לא נאספים במיוחד עבור הדרשה אלא נאספים עבור התפילה, והדרשה היא תוספת, ולכן בשבת הגדול או בשאר שבתות שתוך שלשים חייב להתאסף לפחות פעם אחת במיוחד (שלא בשעת תפילה) כדי לצאת ידי חובה ללמוד ולדרוש הלכות החג.

